

DOI 10.31865/2414-9292.23.2025.334923

УДК 378.011.31:785

ЕФЕКТИВНІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Чжан Яоюй

аспірант кафедри педагогіки

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Полтавська обл., Україна

ORCID ID 0009-0006-2205-5426

ZhangYaoyu1997@gmail.com

Анотація. У статті, на основі комплексного підходу, розглянуто проблеми професійної підготовки фахівців хорового диригування у сучасних закладах вищої освіти, відповідно до яких проаналізовано шляхи процесу формування професійно значущих та особистісних якостей майбутніх фахівців. На переконання автора, саме сформовані у ЗВО професійно значущі особистісні якості дають змогу молодим фахівцям-хоровикам у майбутній практичній діяльності ефективно застосовувати здобуті навички творчого лідерства в хоровому колективі та постійно вдосконалювати свою майстерність. Аналіз проблем професійної освіти хормейстерів у ЗВО на сучасному етапі дав змогу автору окреслити перспективні напрями розв'язання завдань, що стоять перед педагогічним співтовариством університетів культури і мистецтва. Особливу увагу в статті приділено необхідності використання педагогами ЗВО традицій виконавських і педагогічних хорових шкіл у процесі навчання майбутніх фахівців хорового диригування, що увібрали в себе унікальний досвід відомих хормейстерів у логіці послідовності їхнього розвитку та природної еволюції класичних парадигм.

Автором були висвітлені шляхи оптимізації змісту навчальних дисциплін у підготовці майбутніх фахівців хорового диригування, спрямовані на об'єднання фахових модулів і частин у взаємозв'язному зв'язку цілого і його частин. Окреслені автором статті ціннісно-сміслові орієнтири щодо вдосконалення процесу навчання майбутніх фахівців хорового диригування у ЗВО розглянуті в контексті суттєвого оновлення не лише окремих сукупностей матеріалу загальногуманітарного, психолого-педагогічного, спеціального професійного циклів дисциплін, а й визначення на засадах рядово-розташованого розміщення елементів цього змісту в загальній послідовності процесу пізнання учнями засад професійної майстерності.

Ключові слова: професійний імідж; класифікації іміджу фахівців; мистецтво; хорове диригування; професійна освіта; педагогіка мистецтва; професійна підготовка фахівців хорового диригування; комплексний підхід.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Проблема формування професійного іміджу майбутніх фахівців хорового диригування в процесі фахової підготовки набуває значущості в сучасній психолого-педагогічній науці, незважаючи на те, що на сьогодні вже накопичено доволі широкий потенціал використання педагогічних технологій, які спрямовані на створення й розвиток певного професійного іміджу фахівців різних спеціальностей. Втім, слід

відзначити, що специфіка професійної діяльності фахівців хорового диригування є специфічною й унікальною, оскільки пов'язана з одного боку, з творчістю, а з іншого – з якісним управлінням в процесі хорового співу. Звідси, маємо відзначити наявність існування психолого-педагогічної проблеми формування професійного іміджу майбутніх фахівців хорового диригування, що зумовлена теоретико-практичними завданнями вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців хорового диригування нового типу, який би володів певними особистісними якостями спрямованими на самовдосконалення й саморозвиток в професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем іміджології приділяють велику увагу зарубіжні і вітчизняні науковці, як Л. Браун, А. Герасимчук, О. Тимошенко, Я. Дашкевич, І. Криксунова, Р. Кузін, Л. Мосіна, О. Осипова, Ю. Палеха, М. Томілова, В. Шеломенцев та ін.

Вивченню проблеми природи, сутності поняття «імідж», його структури, значення і прояви були предметом наукових розвідок таких науковців, як В. Андрущенко, Н. Арутюнова, І. Гобозов, П. Гучевич, О. Добрович, В. Королько, Ф. Кузін, С. Рябов, В. Шепель); питання сутності професійного іміджу фахівця та особливості його ефективної самопрезентації входили в коло наукових інтересів таких науковців, як І. Альохіна, В. Бебик, М. Вудкок, Н. Гайдук, Ф. Генів, В. Ісаченко, Ф. Кузін та ін.

Проблемі визначення особливостей професійної підготовки майбутніх фахівців хорового диригування були присвячені роботи Л. Бірюкової, Н. Гречаник, І. Коваленко, А. Растригіної, Т. Раструби, С. Світайло, Т. Смирнової, З. Софроній, Н. Тарарак, І. Цюряк та ін.

Формулювання цілей статті. Незважаючи на активізацію наукових досліджень із цієї проблеми, деякі питання, пов'язані з теоретичним узагальненням процесів формування та розвитку професійних компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва залишаються невирішеними. Важливим питанням для закладів вищої освіти є проблема пошуку ефективних шляхів щодо формування професійної компетентності майбутніх фахівців хорового диригування.

Разом з тим питання сучасної якісної підготовки майбутніх фахівців хорового диригування залишаються недостатньо дослідженими. Потребують вивчення такі аспекти, як в контексті професійної підготовки майбутніх фахівців хорового диригування створення їхнього професійного іміджу на основі всебічного вивчення сутнісних характеристик та широкої номенклатури інноваційних імідж-технологій. Зважаючи на складність й багатоаспектність цієї

проблеми в сучасних умовах існують питання, які потребують науково-дослідного розв'язання, зокрема, вирішення проблеми формування професійного іміджу майбутніх фахівців хорового диригування в процесі фахової підготовки.

Теоретичні основи та методика дослідження. Загальновідомо, що поняттям «імідж» безпосередньо займається наука іміджологія в системі суспільно-гуманітарних наук. В межах цієї науки ключове поняття дослідження трактується як це заклик бути привабливим до будь-кого і вміти приносити людям благо. Особливістю цього поняття є те, що воно має зовнішній прояв фахівця в потребі бути достойною особистістю в професійній діяльності. Вирішальна мета іміджології як науки – це науково обґрунтувати та практично надати шляхи та підходи створення привабливого іміджу, використовуючи ефективні моделі поведінки в тих чи інших ситуаціях (Трофаїла, 2019, с. 217).

Науковці із зазначеної проблеми, тобто проблеми якісного формування професійного іміджу сучасного фахівця, О. Сорока та С. Калаур (2023) зазначають, що останніми роками актуальність проблеми формування якісного професійного іміджу фахівців підтверджуються численними дослідженнями як українських, так і зарубіжних теоретиків та практиків (Сорока & Калаур, 2023, с. 383). Дослідниці відзначили, що в педагогічній науці існують три сформовані підходи до тлумачення поняття «імідж», а саме, такі напрямки:

1) представники цього підходу (О. Бойко, А. Лаврентій, З. Фройд) вважають, що поняття «професійний імідж» є результатом цілеспрямованого сформованого образу «Я» з метою впливу на оточуючих і досягнення певного враження власного образу;

2) деякі науковці (Н. Барна, С. Уланова) розглядають професійний імідж фахівця, як образ, який був сформований стихійно, тобто без цілеспрямованого формування, а безпосередньо залежить від реально існуючих особливостей і якісних особливостей фахівця;

3) більшість дослідників є прихильниками не просто підходу щодо розуміння поняття «іміджу», а вони є представниками певної науки, яка називається «іміджеологія» в сучасному науковому дискурсі (П. Берд, Е. Берн, Л. Браун, Е. Гофман, Ф. Тейлор та ін.), які впевнені, що поняття «професійний імідж» є складним психологічним утворенням, яке має психологічне природу й має багаторівневу структуру.

В контексті визначення професійного іміджу майбутніх фахівців хорового диригування в процесі фахової підготовки набуває особливої актуальності вивчення існуючих класифікацій іміджу фахівців, які представлені в сучасному

науковому середовищі. Відповідно до різних критеріїв, які покладено в основу класифікації існують різні і класифікації. Наведемо класифікацію за функціональним критерієм відповідно до якої виокремлюють такі види іміджу, як:

по-перше, особистісний, що зумовлений внутрішніми рисами й особливими індивідуальними рисами фахівця;

по-друге, професійний, який визначається професійними якостями професіоналу;

по-третє, бажаний імідж, передбачає прагнення фахівця досягнути бажаний рівень іміджу;

по-четверте, дзеркальний імідж, що відповідає сприйманню самого себе фахівцем;

по-п'яте, корпоративний імідж передбачає формування іміджу певної команди, групи або компаній, зокрема загальноосвітньої школи, вищого освітнього закладу, факультету, кафедри тощо (Ярова, 2012, с. 366).

Зі структурою іміджу тісно пов'язані основні складники: зовнішній вигляд, вербальні та невербальні засоби комунікації, внутрішня відповідність образу професії – внутрішнє «Я». Щодо професійного іміджу майбутніх фахівців хорового диригування, то найважливішим складником їхнього іміджу є вміння відображувати соціальні очікування та відтворювати соціальні стереотипи (Сперанська-Скарга, 2010). Цілком погоджуємося з думкою, що зовнішній вигляд майбутніх фахівців хорового диригування є одним з потужних засобів впливу на думку аудиторії та трансляцію певних повідомлень. Неможливо переоцінити значення вербальних і невербальних засобів спілкування, майстерне володіння якими є невід'ємним складником іміджу майбутніх фахівців хорового диригування.

Професійна підготовка фахівців хорового диригування має стародавні коріння і походить від французького слова «diriger», що означає в перекладі «направляти», «керувати». Перші згадування про диригентів були ще зафіксовані в Стародавньому Єгипті, оскільки було зображено людину з жезлом перед музикантами. Більш того, в Стародавній Греції фахівців, які керували хором називали корифеями. Він такт відбивав ногою, взутою в сандалію із залізною підошвою, а пізніше для цього з'явилась батута – спеціальний жезл. У XVII столітті зустрічається людина із скрипковим смичком, яка використовувала його для керування хором. На сьогодні фахівець з хорового диригування керує за допомогою паличок або рук. Якщо в теперішній час існує професія диригента офіційно з XIX століття, то раніше керування оркестром покладалося на одного

з найдосвідченіших музикантів хору. Слід відзначити, що диригування почало розвиватися як самостійний вид музичного виконавства лише у другій чверті XIX століття. Сутність процесу диригування полягає у виразі музики через жест, підґрунтям чого полягає у психофізіологічних особливостях людської природи (Глинский, 2016, с. 26). У середні віки диригентство переважно було під контролем церкви, оскільки музика була невід'ємною, органічною частиною богослужбового побуту. Тому головному диригенту був присвоєний важкий жезл, який був прообразом сучасної диригентської палички.

Подальший розвиток способу диригування передбачав використання системи хейрономії (від грецького *cheir* - рука), тобто умовна жестикуляція, що застосовувалася у древніх музичних культурах управління хором. Такий підхід набував популярності, оскільки найбільш повно відповідав підпорядкованому слову. У цей період відбувся поступовий перехід від шумового способу диригування до безшумному управлінню виконавством хору, що було надзвичайно важливою віхою у розвитку диригентського мистецтва.

Диригентське мистецтво як об'єкт естетичної оцінки включає в себе оцінку якості оркестрового звучання музики та оцінку її диригентської інтерпретації. Критерії естетичної оцінки диригентського мистецтва засновані на загальному принципі взаємозв'язку, взаємообумовленості. Диригентське мистецтво має в собі не тільки мануальне, а ще і музичне начало (Свіцова, 2022, с. 95).

Специфіка рухового контексту в диригентському виконавстві пов'язане з поняттям «техніка», яке в музичній освіті має різні трактування, як у вузькому, так і в широкому значеннях. Отже, у вузькому значенні поняття «диригентська техніка» означає здатність диригента опановувати диригентськими прийомами для виконання хорового твору. У широкому розумінні «техніка» передбачає психологічну установку особистості на виконання виробленої інтерпретації та містить художній аспект (Бондаренко, 2019, с. 105).

Впевнене володіння диригентом технікою диригування призводить до спрощення зовнішньої манери диригування, що уможливорює налагодження тісного контакту зі співаками. Диригування постає своєрідним перекладом музики на мову жестів і міміки, коли переведення звукового образу в зоровий здійснюється з метою керування колективним виконавством. Завдання учіння основам хорового диригування полягає в оволодінні студентом умінням використовувати диригентсько-технічні прийоми під час розучування хорового твору, способи передачі змісту цього твору під час виконання, художньо виконувати хоровий твір. Змістом учіння хоровому диригуванню є знання студента про природу тіла та голосу людини, виконавські диригентські вміння

та навички, особливості диригентсько-хорової діяльності, досвід виконавської діяльності.

Хорове мистецтво зберігає свою самобутність завдяки не тільки дбайливому ставленню музикантів-професіоналів до складених упродовж тривалого часового періоду виконавських і педагогічних традицій, а й мистецтву сучасних фахівців хорового диригування, чия майстерність робить неоціненний внесок у збереження творчого обличчя кожного окремо взятого колективу. Тому важливою складовою процесу професійної підготовки майбутніх фахівців хорового диригування сьогодні виступає формування їхньої педагогічної компетентності з філософсько-культурологічних позицій, що сприяє формуванню їхньої ціннісно-світоглядної позиції (Врубель, 2020, с. 34).

На думку М. Петренко (2021), професійна підготовка до опанування професією диригування є одним зі складних і специфічних видів професійної діяльності в галузі музичного мистецтва, звідси підготовка майбутніх фахівців хорового диригування визначається необхідністю набуття студентами в процесі його опанування як інтегрованих фахових компетентностей, так і спеціальних, що притаманні хоровому мистецтву (Петренко, 2021, с. 40). Очевидно, що складність диригентської діяльності обумовлює необхідність оволодіння студентом великою кількістю професійних знань, умінь, навичок. Основним завданням вивчення диригентсько-хорових дисциплін, які пов'язані з усіма новітніми дослідженнями у хоровій культурі, є ознайомлення студентів з такою різноманітною проблематикою, що складає зміст і структуру предмета: виховання інтересу до диригентської діяльності, хорового мистецтва; використання педагогічних підходів у навчальному процесі диригентсько-хорових дисциплін; сформованість у студентів фахових компетентностей для подальшого здійснення педагогічної диригентської діяльності; опанування методиками навчання з дисциплін диригентсько-хорового циклу. У педагогічній науці виокремились різні підходи до тлумачення музичних дисциплін.

Втім, якщо в практичному плані орієнтація багатьох музичних дисциплін, що вивчаються на музичних факультетах педагогічних і диригентсько-хорових відділеннях музичних закладів освіти, на виконавство досить ясно виражена, то в музичній та музично-педагогічній теорії думка про виконавство досі не затвердила себе як наука, яка має власні закономірності, принципи естетичних узагальнень, головне, як галузь естетичного мислення, що впливає на практику.

У музично-виконавській педагогіці завжди залишається актуальною проблема відриву теорії від практики, оскільки під теорією в музиці найчастіше розуміють науку, що розкриває і пояснює секрети впливу музики, а під

практикою – власне виконання, тобто інтонування музики в живому звучанні. Зрозуміло, що за такого походу відрив безумовний між теорією музики, теорією твору і теорією виконання. Проте елементарна теорія музики, сольфеджіо, гармонія, поліфонія, аналіз форм та інші теоретичні дисципліни повинні забезпечити повну музичну грамотність, сьогодні є єдиною теоретичною базою для виховання виконавця, хоча специфіка виконавства полягає не тільки в осягненні музики, а й у передачі її слухачам у живому звучанні, тому наразі ми розглядаємо проблему формування професійного іміджу майбутніх фахівців хорового диригування в процесі фахової підготовки.

У системі професійної підготовки майбутніх фахівців хорового диригування важливим аспектом є усвідомлення ними, що хор повинен бути, безумовно, монолітним, якщо він рухомий єдиним бажанням якнайкраще виконувати вимоги диригента, тільки тоді він здатний торкнутися емоційно-естетичної сфери слухачів, тому одним із головних завдань, що стоять перед майбутніми фахівцями хорового диригування є узгодження індивідуальних мистецьких устремлінь учасників хорового колективу і спрямування їхніх творчих зусиль в єдине русло, тобто встановлення зі співаками творчого і ділового контакту. Не всім фахівцям хорового диригування вдається практично відразу встановити такий контакт, для деяких фахівців ця складова диригентської діяльності залишається важким мистецтвом, що набувається разом із досвідом. Багато диригентів саме через відсутність контакту з колективом втрачають віру у свої сили, що змушує їх розлучитися з диригентською професією.

Об'єктом впливу майбутніх фахівців хорового диригування є людина, її розум, душа і серце, і це зближує диригентську діяльність із педагогічною та виховною. Причому виховний бік диригентської, режисерської, педагогічної творчості має особливо багато спільного саме в емоційно-комунікативній сфері, пов'язаній із безпосередньою взаємодією педагога й учнів. Диригент і режисер, як і педагог-вихователь, фактично розробляють драматургію педагогічної дії, визначають зони її розвитку, створюють бачення того чи іншого сюжету, виступають як активні суб'єкти виховних ідей і настанов. Ці настільки різні творчі процеси набувають схожості, насамперед, на стадії спілкування, взаємодії, яка є найважливішою рушійною силою творчості, комунікативної за своїм змістом.

Інша суттєва ознака спільності диригентського, режисерського і педагогічного процесів полягає у схожості мети, а саме: вплив людини на людину і виклик певних переживань. Третя ознака полягає в спільності

інструментів впливу, яким у всіх цих випадках виступає психофізична природа суб'єкта, що впливає суб'єкта (диригента, режисера, педагога).

Таким чином, ми спостерігаємо спільність диригентської, режисерської та педагогічної діяльності за метою (вплив людини на людину і виклик переживання), за змістом (комунікативні творчі процеси), за інструментом (психофізична природа диригента, режисера, педагога).

Серед чинників, що сприяють встановленню контакту, науковці називають творчий вигляд керівника та його музичний і людський авторитет, природну обдарованість і артистизм, практичний досвід і, звісно, педагогічні здібності, в межах нашого дослідження ми вважаємо всі вищезазначені характеристики вміщує поняття професійного іміджу сучасного фахівця хорового диригування.

В сучасній педагогічній науці виділяють основні педагогічні здібності майбутніх фахівців хорового диригування такі, як:

1) дидактичні здібності, що дають можливість розробляти і застосовувати методи передачі учням знань і навичок з урахуванням загальних закономірностей навчання;

2) конструктивні здібності, що допомагають формувати особистість учня, передбачати результати педагогічної роботи, передбачати поведінку учня в різних ситуаціях;

3) перцептивні здібності, тобто здібності до сприйняття і розуміння психології учня та його психологічного стану;

4) експресивні здібності, тобто здатності до зовнішнього вираження своїх думок, знань, переконань і почуттів а допомогою мовлення, міміки та пантоміміки;

5) комунікативні здібності, що допомагають встановити правильні стосунки з аудиторією новленню правильних стосунків з аудиторією (педагогічний такт, урахування індивідуальних і вікових особливостей);

6) організаторські здібності.

Активний пошук представниками наукової та педагогічної спільноти найбільш ефективних прийомів, технологій навчання майбутніх фахівців хорового диригування не припиняється практично впродовж усього шляху розвитку цього унікального за своїм наповненням виду музично-виконавської діяльності. Так, наприклад, дослідники зазначають, що останніми десятиліттями спостерігається домінування таких тенденцій, як, наприклад, відмова керівників хорів від авторитарних підходів до управління колективом, ретельний добір репертуару, відповідного до смакових вподобань усіх верств населення при збереженні високого художнього рівня та ін.

Звідси можна зробити висновок про те, що логіка процесу навчання фахівців хорового диригування має бути вибудована в контексті не лише виконавських, а й педагогічних шкіл, і спрямована на формування в студентів ЗВО комплексу таких спеціальних професійних компетенцій, як володіння високоефективними методами комунікації з учасниками хору, застосування інноваційних методів управління творчим колективом, а також систематизації елементів структури музичного твору з метою виокремлення знакових моделей будови мелодійної та гармонійної будови, а також на формування у студентів хорового диригента таких професійних компетенцій як: «Я – диригент».

При цьому слід підкреслити, що в основі спеціальних фахових компетенцій хорового диригента закладено складноскладові особистісні якості: здатність до художнього керівництва хоровими колективами, яка полягає в умінні вибудовувати репертуарну стратегію колективу та формувати його творче кредо; володіння організаційними вміннями та навичками, спрямованими на створення сприятливого мікроклімату в колективі та дотримання хористами своїх професійних обов'язків; знання стратегічних засад розвитку творчого колективу, фундаментом яких виступає яскраво виражене художнє мислення керівника, сформований високий рівень музичного смаку, воля тощо (Синевич, 2015).

Серед пріоритетних у комплексі спеціальних фахових компетенцій можна виокремити сформовані у закладах вищої освіти саме комплекс вольових якостей хормейстера, що ґрунтується на потребі розвитку у фахівців хорового диригування уміння впливати на співаків у змістовно-емоційному конструктивному контексті; вмінні визначати чітку стратегію, тактику й конкретну реалізацію своїх управлінських дій у ціннісно-смысловій єдності зі змістом нотного й літературного текстів виконуваного репертуару. При цьому вирішення проблеми емоційного впливу на співаків хору завжди вибудовувалося з урахуванням індивідуально-особистісних особливостей майбутніх фахівців хорового диригування, але не зі стійкою професійною навичкою.

Приділення більшої частини репетиційного часу ретельній роботі над хоровою партитурою і якістю звучання поза емоційним контекстом може оцінюватися хористами як небажане, якщо брати до уваги важливість формування диригентом певного психологічного настрою колективу відповідно до характеру та змісту художнього образу твору, що виконується. У зв'язку з цим особливої цінності набувають володіння майбутніми фахівцями хорового диригування технологіями покрокового алгоритму роботи над репертуаром, за яких вищеназвані вимоги розглядаються як творча індивідуальність і творчі принципи керівника.

При вирішенні диригентом хору творчих завдань у процесі роботи над твором важливу роль відіграють наявність сформованих керівником артистичних навичок у хористів, високий рівень їхньої ерудиції, сформовані на високому виконавському рівні навички колективного музикування тощо. Саме тому професійна компетентність майбутніх фахівців хорового диригування будується на базисі сформованих у них психологічних якостей - яскраво виражених лідерських якостей, уміння завойовувати авторитет у членів хорового колективу, емоційна відкритість у процесі вираження та демонстрації творчих намірів тощо. Причому авторитет здобувається керівником хору, як правило, в обмеженому режимі часу, коли в короткі строки необхідно вивчити і виконати хоровий твір і відповідно швидко мобілізувати хоровий колектив на вирішення цього завдання.

Описані вище особистісні якості компетентність майбутніх фахівців хорового диригування характеризують безпосередньо характер процесу формування навчально-пізнавальних дій студентів-хоровиків на основі ціннісно-сміслових орієнтирів у процесі оволодіння професійними навичками. Відомо, що критерієм пізнавальної діяльності студентів-музикантів є їхнє вміння здійснювати символічне заміщення навчальних, творчих дій. При цьому доречно зауважити, що цілі цих дій можуть досягатися студентами різними способами. Однак перехід від одного способу дії до іншого можливий лише за умови диференціації та апробації на практиці вже ними здобутого знання. У цьому разі при конкретному перетворенні способів виконуваних управлінських дій як керівника хорового колективу стійкість поставлених цілей завжди фіксується, загалом, за змістом і логікою розвитку репетиційного процесу.

Звідси можна зробити висновок про те, що необхідність оптимізації, оновлення процесу професійної підготовки майбутніх фахівців хорового диригування на основі ціннісно-сміслових орієнтирів у навчальній і творчій діяльності диктується актуальною реальністю, тобто динамікою розвитку економічних, соціально-культурних умов, і, звісно, динамічно оновлюваним ринком праці, в якому випускник вишу має пройти шлях успішної соціалізації та професійної ідентифікації, тобто набути власного професійного стилю, свого професійного іміджу. Водночас залученість учасників хорового колективу в життєдайний творчий процес створення нових морально-сміслових цінностей хорового виконавського мистецтва робить неминучим сам процес самореалізації та самовдосконалення особистості керівника колективу.

Нині склалася типова модель підготовки професійної підготовки керівників хорових колективів. Ця модель є підсумком вивчення величезного за

своїм змістом вітчизняного досвіду хормейстерської діяльності. У результаті формується вигляд сучасного диригента хору, який має творити в принципово нових умовах, у новому культурному середовищі (Цюряк, Роговська, & Борисенко, 2021)

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Аналіз стану професійної підготовки майбутніх фахівців хорового диригування у закладах вищої освіти дає змогу зробити висновок про необхідність розроблення методологічної бази з використанням сучасних науково обґрунтованих концепцій, технологій педагогіки мистецтва, а головне – технологій навчання майбутніх керівників хорових колективів, в основі яких закладено унікальні за своїм змістом виконавські та педагогічні принципи відомих хормейстерів. Результатом цієї роботи має виступити чітко вибудована модель майбутніх фахівців хорового диригування, що володіють творчим індивідуальним стилем, творчою манерою роботи з колективом, що продовжує традиції вітчизняного хорового мистецтва.

Вивчення сформованої практики професійного навчання майбутніх фахівців хорового диригування показує особливу важливість процесу формування творчої індивідуальності керівника хору. Оскільки хор – це творчий колектив, своєрідність якого залежить насамперед від вибудованого диригентом творчого шляху, що сприяє максимальній реалізації творчого потенціалу кожного з учасників колективу. Сам процес навчання майбутніх фахівців хорового диригування має носити комплексний характер, органічно поєднуючи цілі та завдання як загальнопедагогічної, так і професійної музичної освіти, що забезпечить подальше вдосконалення цього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко, А. В. (2019). Інтелектуально-творчий розвиток студентів у класі хорового диригування : Навчально-методичний посібник. Кривий Ріг : КДПУ.
2. Врубель, Г. Ф. (2020). Формування професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва на заняттях хорового диригування. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, Вип. 76, 33–36.
3. Глинский, М. (2016). Нариси з історії диригентського мистецтва. *Музичний сучасник*. Кн. 3, 26–62. <https://oksait.ru/professiya/dirizher-kto-eto>
4. Петренко, М. Б. (2021). Формування диригентсько-хорових компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, Вип. 79, Т. 2, 39–42.
5. Свіцова, А. (2022). Диригентське виконавство. Практика. Історія. Естетика. *Вища освіта у міждисциплінарному вимірі: від традицій до інновацій. Збірник наукових праць за матеріалами II Міжвузівської науково-практичної конференції (27 березня 2022 р., присвяченої ювілею д.пед.н., проф. Надії Василівни Кічук). Ізмаїл: РВВ ІДГУ. С. 93 -96.*
6. Синевич, І. С. (2015). Педагогічні умови формування квазіпрофесійного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва в закладі вищої освіти. *Дис. ... д-ра філософії: 015).*

Мукачево.

7. Сорока, О., Калаур, С. (2023). Теоретичні та практичні аспекти формування професійного іміджу в процесі розвитку професійно-мовленнєвої компетентності студентів коледжів. *Social Work and Education*, Vol. 10, No. 3, 382–392. DOI: 10.25128/2520-6230.23.3.11

8. Сперанська-Скарга, М. А. (2010). Педагогічні умови формування професійно-педагогічного іміджу майбутнього вчителя-філолога в позанавчальній діяльності. *Науковий вісник Донбасу*, № 1. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2010_1_12.

9. Трофаїла, Н. (2019). Професійний імідж вихователя закладу дошкільної освіти. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*, Вип. 68, 216–219.

10. Цюряк, І., Роговська, Є., Борисенко, Н. (2021). Сучасний стан диригентсько-хорової підготовки студентів у системі музично-педагогічної освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, № 74, Т. 3, 191–195.

11. Ярова, М. В. (2012). Деякі аспекти сучасної диригентсько-хорової підготовки вчителів музичного мистецтва. *Педагогічний дискурс*, Вип. 12, 365–369.

EFFECTIVE WAYS TO FORM A PROFESSIONAL IMAGE OF FUTURE CHORAL CONDUCTING SPECIALISTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Zhang Yaoyu

Postgraduate Student of the Department of Pedagogy
State Institution “Luhansk Taras Shevchenko National University”,
Poltava, Poltava region, Ukraine
ORCID ID 0009-0006-2205-5426
ZhangYaoyu1997@gmail.com

Abstract. The article, based on an integrated approach, considers the problems of professional training of choral conducting specialists in modern higher education institutions, according to which the ways of forming professionally significant and personal qualities of future specialists are analyzed. According to the author, it is the professionally significant personal qualities formed in higher education institutions that enable young choral professionals to effectively apply the acquired skills of creative leadership in a choral group in their future practical activities and constantly improve their skills. The analysis of the problems of professional education of choirmasters in higher education institutions at the present stage allowed the author to outline promising directions for solving the problems facing the pedagogical community of universities of culture and art. Particular attention in the article is paid to the need for university teachers to use the traditions of performing and pedagogical choral schools in the process of training future choral conducting specialists, which have absorbed the unique experience of famous choirmasters in the logic of the sequence of their development and the natural evolution of classical paradigms.

The author has highlighted the ways of optimizing the content of academic disciplines in the training of future specialists in choral conducting, aimed at combining professional modules and parts in the interconnectedness of the whole and its parts. The value and semantic guidelines outlined by the author of the article for improving the process of teaching future choral conducting specialists in higher education institutions are considered in the context of a significant update not only of individual sets of material of the general humanitarian, psychological and pedagogical, and special professional cycles of disciplines, but also of the determination on the basis of the row-by-row arrangement of elements of this content in the general sequence of the process of students' cognition of the basics of professional skills.

Key words: professional image; classifications of the image of specialists; art; choral conducting; professional education; art pedagogy; professional training of choral conducting specialists; integrated approach.

REFERENCES

1. Bondarenko, A. V. (2019). Intelktualno-tvorchyi rozvytok studentiv u klasi khorovoho dyryhuvannya [Intellectual and Creative Development of Students in the Classroom of Choral Conducting]: [Navchalno-metodychnyi posibnyk], KDPU, 160. [in Ukrainian].
2. Vrubel, H. F. (2020). Formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva na zaniattiakh khorovoho dyryhuvannya [Formation of Future Music Teacher's Professional Competence in Choral Conducting Classes]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, 76, 33–36. [in Ukrainian].
3. Hlynskyi, M. (2016). Narysy z istorii dyryhentskoho mystetstva [Essays on the History of Conducting]. *Muzychnyi suchasnyk*, Kn. 3, 26–62. <https://oksait.ua/professiya/dirizher-kto-eto>
4. Petrenko, M. B. (2018). Formuvannya dyryhentsko-khorovykh kompetentnostei maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Formation of conducting and choral competencies of future music teachers]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, 79 (2), 39–42. [in Ukrainian].
5. Svitsova, A. (2022). Dyryhentske vykonavstvo. Praktyka. Istoriia. Estetyka [Conducting performance. Practice. History. Aesthetics]. *Vyshcha osvita u mizhdystsyplinarnomu vymiri: vid tradytsii do innovatsii. Zbirnyk naukovykh prats za materialamy II Mizhvuzivskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (27 bereznia 2022 r., prysviachenoii yuvileiu d.ped.n., prof. Nadii Vasylivny Kichuk)*, p. 93–96. [in Ukrainian].
6. Synevych, I. S. (2015). Pedahohichni umovy formuvannya kvaziprofesiinoho dosvidu maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v zakladi vyshchoi osvity [Pedagogical Conditions for the Formation of Quasi-Professional Experience of Future Music Teachers in a Higher Education Institution]. *Dys. ... d-ra filosofii: 015*. Mukachevo. [in Ukrainian].
7. Soroka, O., Kalaur, S. (2023). Teoretychni ta praktychni aspekty formuvannya profesiinoho imidzhu v protsesi rozvytku profesiino-movlennievoi kompetentnosti studentiv koledzhiv. *Social Work and Education*, Vol. 10, No. 3, 382–392. DOI: 10.25128/2520-6230.23.3.11. [in Ukrainian].
8. Speranska-Skarha, M. A. (2019). Pedahohichni umovy formuvannya profesiino-pedahohichnogo imidzhu maibutnoho vchytelia-filoloha v pozanavchalnii diialnosti [Pedagogical Conditions for Forming the Professional and Pedagogical Image of a Future Philologist Teacher in Extracurricular Activities]. *Naukovyi visnyk Donbasu*, № 1, http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2010_1_12. [in Ukrainian].
9. Trofailya, N. (2019). Profesiinyi imidzh vykhovatelja zakladu doshkilnoi osvity [Professional image of a preschool teacher]. *Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, 68, 216–219. [in Ukrainian].
10. Tsiuriak, I., Rohovska, Ye., Borysenko, N. (2021). Suchasnyi stan dyryhentsko-khorovoi pidhotovky studentiv u systemi muzychno-pedahohichnoi osvity [The current state of conducting and choral training of students in the system of music and pedagogical education]. *Pedahohika formuvannya tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 74 (3), 191–195. [in Ukrainian].
11. Iarova, M. V. (2012). Deiaki aspekty suchasnoi dyryhentsko-khorovoi pidhotovky vchyteliv muzychnoho mystetstva [Some aspects of modern conducting and choral training of music teachers]. *Pedahohichni dyskurs*, 12, 365–369. [in Ukrainian].

Матеріали надійшли до редакції
29.01.2025 р.